

Черкашина Т.В.

к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку
та аудиту ОНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НЕОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕНІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Підвищенню якості освіти сприяє входження України у європейський освітянський простір. Підготовка фахівців за Болонською системою сприяє індивідуалізації навчання, а впровадження кредитно-модульної системи навчання та оцінка знань студента стимулює його працювати протягом усього семестру, при бажанні одержати позитивну оцінку з дисципліни.

Методологія процесу навчання та оцінювання знань студента за кредитно-модульною системою передбачає переорієнтацію із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану форму та на організацію самоосвіти студента. Крім того, робота студента повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня його творчих можливостей, інтересів і навчальної активності. У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS індивідуальна робота розглядається як один із основних компонентів навчальної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Окремі питання з дослідження процесу організації індивідуальної роботи студентів у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти висвітлені у працях таких науковців, як: В. Швець [1], О. Кравченко [2], І. Сафронська [3], Є. Мних [4] та ін. Вчені зосереджують увагу на дослідженні організації індивідуальної роботи студентів облікових спеціальностей, а організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей залишаються малодослідженими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка

передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Багато науковців розглядали проблеми організації індивідуальної роботи студентів облікової спеціальності, але ми пропонуємо розглянути питання організації індивідуальної роботи студентів необлікової спеціальності, як можливість успішного засвоєння дисципліни «Бухгалтерський облік» майбутніми економістами, менеджерами, управлінцями.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних напрямів організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік», з метою якісної підготовки фахівців у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах бухгалтерський облік виконує не тільки інформаційну, контрольну, аналітичну функції, але і комунікаційну – передачу інформації різним користувачам і, перш за все, менеджерам для прийняття стратегічних рішень, тому обліково-аналітична освіта є важливою складовою підготовки сучасних управлінців. Для своєчасного прийняття ефективних, стратегічних рішень менеджерам усіх рівнів управління необхідна повна, достовірна та якісна облікова інформація [1]. З огляду на цей процес підготовки управлінських кадрів, які володіють необхідними теоретичними знаннями і професійними практичними навичками з бухгалтерського обліку повинен постійно якісно вдосконалюватися.

Важливе місце в рамках Болонського процесу відводиться і самостійній роботі студентів, як обов'язкового компоненту їх навчальної та науково-дослідницької діяльності. Індивідуальні заняття у студентів облікових спеціальностей спрямовані на поглиблене вивчення студентами окремих облікових навчальних дисциплін, застосування отриманих знань за темами – одразу на практиці (заповнення бухгалтерських бланків, рішення ситуативних бухгалтерських завдань і т. ін.).

Студенти необлікових спеціальностей, дисципліну «Бухгалтерський облік» вивчають в університеті на 2 курсі, де вони набувають знання з основ

бухгалтерського обліку. Належні знання з бухгалтерського обліку є необхідними для вищого управлінського персоналу у процесі обґрунтування ефективних, виважених та економічно правильних управлінських рішень. При вивченні «Бухгалтерського обліку», студентами необлікових спеціальностей індивідуальні завдання мають аналітичний і творчий характер, що передбачає самостійну участь студента у виконанні індивідуальних завдань. Тому, завданням викладача є організація індивідуальної роботи студентів із дисципліни «Бухгалтерський облік», що в свою чергу дозволить: формувати свідомість і зміцнювати знання; удосконалювати вміння і навички, визначені програмою навчальної дисципліни; готувати студентів до активного впровадження набутих знань.

Підтримуємо думку викладачів і науковців, які вважають, що процес навчання повинен бути організований так, щоб самостійна діяльність студента реалізовувалася на всіх етапах: під час аудиторних занять (потоккових та групових) та у позааудиторний час, коли студент веде науково-дослідницьку роботу, виконує домашні завдання, працює над індивідуальними і контрольними роботами, з підручниками і т.п [2, 3].

Індивідуальна робота студентів передбачає різноманітні її види, зокрема, індивідуальну підготовку під керівництвом викладача; індивідуальну роботу окремого студента. Індивідуальна робота може бути спрямована на проведення наукових досліджень через аналіз програмного матеріалу, виявлення його наукового потенціалу; опрацювання інформації з додаткових джерел чи самостійної розробки. Набутий практичний досвід, дозволяє стверджувати, що проведення студентами наукових досліджень дає можливість пізнати процес наукового пошуку і орієнтує їх і в подальшому на систематичну самостійну пізнавальну діяльність. Закріпити теоретичні знання можна також через виконання індивідуальних завдань з дисципліни, розроблених таким чином, щоб дозволити всім студентам працювати самостійно з урахуванням рівня їх підготовленості.

Індивідуальна робота при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» поділяється на аудиторну – консультації та позааудиторну – індивідуальні

завдання [3]. Для організації процесу індивідуального вивчення теоретичного матеріалу з дисципліни «Бухгалтерський облік» розроблені тести, які дозволяють виявити ступень засвоєння теоретичного матеріалу і рівень отриманих на практичних заняттях умінь і навичок. Тестові завдання для студентів необлікових спеціальностей з дисципліни «Бухгалтерський облік» складаються із тестів комбінованого рівня: теоретичних та розрахункових, тому проведення тестування дозволяє перевірити ефективність методів навчання.

Зміст індивідуального завдання полягає розв'язанні задачі у межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань і навичок, отриманих у процесі лекційних та практичних занять та охоплює всі теми дисципліни «Бухгалтерський облік».

Задля вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік», викладачами кафедри розроблені методичні вказівки для студентів необлікових спеціальностей, які мають вибір виконувати такі види індивідуальних завдань:

- написання реферату з проблемних питань бухгалтерського обліку;
- презентація індивідуальних результатів досліджень з питань бухгалтерського обліку за темою з використанням мультимедійного обладнання;
- написання реферату за темою, обраною з переліку тем, наданих для самостійного вивчення;
- виконання індивідуального завдання, яке представляє собою розв'язання окремих завдань (складання господарських операцій, рознесення їх за рахунками, розрахунок загальнопромислових витрат, розрахунок загальногосподарських витрат, розрахунок транспортних витрат, розрахунок нарахувань та відрахувань із заробітної плати), що складає одну задачу і охоплюють весь матеріал дисципліни;
- самостійне розроблення навчальних тестових завдань за окремими темами;
- публікація тез доповіді з проблемних питань бухгалтерського обліку.

З метою організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» виокремлено проблемні питання бухгалтерського обліку для написання рефератів та розробки презентацій із самостійними дослідженнями студентів, визначені теми, що

винесені для самостійного вивчення студентами для доповідей та презентацій, розроблені приклади тестів. Для виконання індивідуального завдання з дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів необлікових спеціальностей на кафедрі розроблені методичні вказівки з наданням декількох варіантів наскрізної розрахунково-практичної задачі. Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно, що визначається викладачем під час захисту роботи у вигляді співбесіди. Питання, які виникають у студентів під час виконання індивідуального завдання розглядаються викладачем і студентами під час проведення індивідуальних занять за розкладом занять.

Значну роль у підвищенні ефективності навчання студентів відіграє використання бази даних електронної бібліотеки. З метою успішної організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей на кафедрі сформована електронна бібліотека із навчально-науковою літературою з бухгалтерського обліку, електронні варіанти конспектів лекцій викладачів кафедри, методичні вказівки на електронних носіях, тести, задачі та інша інформація, що сприяє засвоєнню дисципліни «Бухгалтерський облік».

Основною проблемою в організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» є не складність виконання завдання, не обмеженість матеріалу для виконання, а низька мотивація - мала оцінка за виконання індивідуальних завдань. За робочою програмою дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів необлікових спеціальностей за успішне виконання індивідуального завдання передбачено 10 балів із 40. Незважаючи на низький стимул, студенти, особливо з успішністю «вище середньої» виконують індивідуальні завдання з позитивною оцінкою. Студенти з успішністю «нижче середньої» виконують індивідуальні завдання у разі невиконання з поважних причин ними обов'язкових контрольних робіт або тестування та у випадках отримання низьких оцінок протягом семестру. Позитивним в організації індивідуальної роботи є те, що кожний студент відповідно до рівня його творчих можливостей і навчальних здобутків може самостійно обрати вид індивідуального завдання.

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, успішна організація індивідуальної роботи із студентами необлікових спеціальностей при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» вимагає активності роботи викладача, який має своєчасно оновлювати методичні вказівки для виконання індивідуальних завдань, розробляти практичні посібники для індивідуальної роботи студентів, за темами дисципліни. Розробляти та впроваджувати електронні завданнями та тести з дисципліни «Бухгалтерський облік» із використанням мультимедійних програм, що сприяє кращому засвоєнню дисципліни в умовах самостійної роботи. Таким чином, першочергового значення набуває широке впровадження новітніх досягнень, акцентованих на самостійність у навчанні, використання активних технологій, які забезпечують найбільш ефективну реалізацію можливостей для самоосвітньої діяльності, стимулювання студентів до наукових досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К: Знання, 2004.- 447 с.
2. О.В. Кравченко, «Особливості викладання дисципліни «Облік у бюджетних установах» в умовах Болонського процесу.
3. І.М. Сафронська, канд. екон. наук, доц., Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
4. Мних Є. Нова якість професійної підготовки бухгалтерських кадрів в Україні / Є. Мних // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 21-23.